

ВЕРА БИТРАКОВА ГРОЗДАНОВА  
Философски факултет  
Скопје

UDC 902-05  
Rendić-Miočević, D.

### ДУЈЕ РЕНДИЌ-МИОЧЕВИЌ (1916-1993)

На 30 април 1993 год. почина познатиот научник и професор по класична археологија на Философскиот факултет при Свеучилиштето во Загреб академик Дује Рендиќ-Миочевиќ. Средното образование го стекнува во сплитската Класична гимназија, растејќи во амбиентот на Диоклецијановата палата како извонреден простор за предодредување на идниот позив. Студира во Белград и во Загреб историја на уметноста, археологија и класична филологија кај тогашните водечки имиња А. Mayer, V. Hoffiller, М. Будимир, Г. Новак, Н. Мајнариќ. По дипломирањето 1939 год. кратко работи во Класичната гимназија во Сплит, а потоа како кустос и директор во Археолошкиот музеј во Сплит. На Философскиот факултет во Загреб 1948 год. ја брани дисертацијата *Ilirska opomastika na latinskim natpisima Dalmacije*, потоа обелоденета во посебен прилог во *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* (sv. 52, 1948 год.) Во тој период го обновува и излегувањето на споменатото списание. Во тие години изведува и заштитни ископувања во Салона еден од многу значајните локалитети врзани за неговите понатамошни научни истражувања.

Од 1954 год. избран е за вонреден професор за класична археологија на Философскиот факултет во Загреб, каде го превзема водството и организацијата на студиите по археологија. Уважениот професор предава класична, античка провинциска и ранохристијанска археологија, грчка и латинска епиграфија и нумизматика, циклично во бројни колегиуми кои беа слушани од студентите со големо внимание и респект. Беше долгогодишен шеф на Одсекот за археологија, основач на Археолошкиот институт на Философскиот факултет. Проф. Рендиќ е основоположник и главен уредник на *Opuscula archaeologica* како издание на Одсекот за археологија при Философскиот факултет во Загреб. Продолжувајќи ја

традицијата на тесната поврзаност на факултетската дејност со музејската од 1962–1979 год. како директор раководи со богатата активност на Археолошкиот музеј во Загреб. Во истиот период е и директор на музејското списание „Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu“. Беше еден од основачите на Археолошкото друштво на Југославија, а негов председател од 1965–67 год.; потоа придонесува и за обновувањето на Археолошкото друштво на Хрватска.

Познато е дека професорот беше и еден од иницијаторите за покренување на списание *Archaeologia Jugoslavica* и *Жива Антика – Antiquité Vivante*, каде обелоденува извонредни прилози и студии од областа на археологијата, епиграфијата и нумизматиката.

Тогашната *Jugoslovenska akademija znanosti i umjetnosti* во Загреб 1966 год. го избира за вонреден а од 1977 год. за нејзин редовен член во Одделот за општествени науки. Во тоа својство е и раководител на Студискиот кабинет на Академијата кој прераснува во Завод за археологија и исто така уредник на списанието *Arheološki radovi i rasprave* (бр. 8–14). Од 1973 год. избран е за редовен надворешен член на Академијата за наука и уметност на БиХ. Учествува во основањето на Центарот за балканолошки испитувања при Академијата на БиХ во Сараево и делува како активен член. Негова е иницијативата за издавање на публикацијата *Антика на тлу Југославије* во едиција на Центарот за балканолошки истражувања во Сараево, во која се веќе обелоденети пет тома на праисторијата; за жал се стигна до половина.

Кај проф. Д. Рендик Миочевик многу генерации студираа и ги следеа постдипломските студии, водени во Загреб, Дубровник, Сплит, магистрираа и докторираа. Учејќи методологија на истражување на теренот или кабинетски, вдихновени се од неговите брилијантни пристапи кон продлабочување на сознанијата за античкото минато, обелоденети во бројните публикации и денес вредно работат неговите ученици, продолжувајќи со истражувања во разни сфери на античката археологија, на просторите на Хрватска, БиХ, Македонија, Црна Гора или работаат во USA и Германија. Секогаш со респект пристапуваше кон работата на своите ученици било во текот на студиите, на теренската настава каде ги водеше на практична работа, било да ги следеше нивните сопствени археолошки истражувања. Кај проф. Рендик се учеше на скромност, продлабоченост, научна претпазливост, критичност но и почитување на работата на другите.

Истражувачката дејност на проф. Рендик е усмерена кон низа археолошки ископувања во земјата и во странство. Треба секако да се издвојат истражувањата во Салона, во Диоклецијановата палата, во Данило кај Шибеник, каде открива и протолкува значајни историско топографски, ономастички проблеми врзани за тие локалитети, признати во археолошката наука. Посебно со истражувањата во Данило (*Rider, Municipium Riditarum*) на пионерски начин ги покажа многостраните релации на домашното делматско население со римските и други доселеници во антиката. Студиите со таа проблематика, обелоденети во разни публикации имаат вредност и за проучувањата на поширокиот илирски и за балканскиот простор. Истражувањата во Салона се упатени главно спрема ранохристијанската археологија и имаат клучно значење во продлабочувањето на сознанијата во оваа обалст, во подрачјето на источниот јадранскиот брег. Покрај истражувањата во Лумбарда на Корчула, на римската вила во Муртер, на театарот во Скупи, хеленистичката некропола во Будва, раководи со ископувањата во Птуј, Блед, Мулине на Угљан, зема учество во зафатите во Carnuntum кај Виена; на театарот во Herakleia Lyncestis работи како надзорен стручњак и консултант.

Како стручњак за протоантика и античка археологија учествува на многу меѓународни собири, конгреси за грчка и латинска епиграфија во Рим, Париз, Неапол, за класични студии во Копенхаген, за илиролошки студии во Тирана, Чiesti (Италија), за ранохристијанска археологија во Равена.

Заради неговиот научен опус познат во европската археологија избран е за член на Австрискиот археолошки институт во Виена, за дописен член на Германскиот археолошки институт во Франкфурт и Берлин, за редовен член на Италијанскиот национален институт за преисторија и протисторија во Фиренца. Беше член на Меѓународниот комитет за грчка и латинска епиграфија во рамките на UNESCO. Треба посебно да се подвлече неговата работа како редактор и рецензент на Секцијата за антика, а и како автор на енциклопедиските изданија на Лексикографскиот завод во Загреб.

За плодната работа е награден со „златен венец“, орден на трудот во 1978 год., со наградата „Божидар Аџија“ за научна работа во Хрватска, за животно дело во Сплит 1988 год. и со наградата „Јосип Јурај Штросмајер“ во 1990 за книгата *Iliri i antički svijet*, Загреб 1989 год. Оваа публика-

ција представува капитално дело, каде се собрани избраните студии со илиролошка проблематика. Главно делото опфаќа две големи хронолошки раздобја со повеќетематска проблематика: *Илири и Грци*, *Илири и Рим*. Илирилогијата како наука која го проучува минатото, животото, културата и јазикот на старите народи на балканско-јадранскиот простор и во внатрешноста е доминантна сфера на работа на проф. Рендик. Иницирајќи многу теми сè повеќе се приближува кон историската вистина. Во неговото дело е проучувано и подвлечено она што припаѓа на географско историскиот поим Илирида (Illyris), на проблемот „*prope dicti Illyrii*“ и на Илирик (Illyricum) како политички поим од времето на римската управа. Но затоа интензивно придонесува во откривањето и запознавањето на генезата на илирите и на пооделни мали заедници и на територијата на простирањето во тие имиња.

Неговата обемна и хронолошки и тематски широко развиена научна дејност е обелоденета во околу двесте научни студии, прилози и книги. Таа може да се подели во неколку области. Покрај илирологијата доминантно место заземаат проблемите од антиката. Посебно се истакнува грчката колонизација на источнојадранскиот брег, Илирите во античко доба, нивните односи и врски со античкиот свет, материјалната и духовната култура, топографијата, урбанизацијата проблемот на градителството, уметничкото занатство. Неговите студии на полето на грчката и латинска епиграфија имаат повеќеслојно значење. Пред сè ги проучува ономастичките појави на источнојадранскиот простор и во внатрешноста на Балканот, потоа ги проучува податоците за формирањето на грчките колонии на островите и на копното на Јадранот, преку епиграфската граѓа и влијанието врз уредувањето на општеството според античките закони на живеење. Исто така посебно место во неговиот опус заземаат студиите од областа на грчко-илирската нумизматика. Во неговиот начин на интерпретирање на таа материја, често овие слабо видливи примероци на локалните монетарници, стануваат извонреден извор за осветлување на низа прашања од античкото минато.

Приодот кон интерпретирањето на многу прашања во студиите кај проф. Рендик е интердисциплинарен. Вонредната филолошка и археолошка едуцираност му овозможуваше да пронаоѓа нови патишта за толкување на историско-археолошките и епиграфско-нумизматичките извори. Со оштроумност но и научна продлабоченост ги собирал податоците,

ги анализираше, ги систематизираше и со голема претпазливост ги синтетизираше заклучоците. Истражувајќи повеќе населби на терените, темелно ги запозна повеќе вековните слоеви на живеење на старите народи на Балканот и нивните односи.

Неговите иконографски студии се дел од големиот опус на осветлување на духовната култура на населението во Илирик и културните врски со античкиот свет.

Како научник со широка ерудиција тежи кон проучување на комплекс проблеми од антиката со јасна изразена тенденција за меѓудисциплинарен пристап. Кога се укажува прилика оди кон временска ретроспектива, предантичкото и раноантичкото доба од една страна а од друга во проекција спрема постантичкото време, со што се искажува во валоризацијата на античкиот свет воопшто. Како научник секогаш почнува од изворите и преку деталната обработка на податоците во расправата тежи кон синтеза. Секој негов труд донесува нови сознанија, нови заклучоци кои ги решаваат спорните прашања или отвара нови.

Ономастичките истражувања на балканско-илирскиот простор и соодносите со месапско-италскиот прв ги покренала порф. Рендиќ, за што наиде и на други следбеници, но остана еден од најдобрите познавачи на таа материја, необично важна за проучувањето на културно-етничките и општествените односи на старите народи на тој простор. Со тоа даде придонес во решавањето на широката историска проблематика за античкото минато на источноевропскиот и балканскиот простор. Но затоа секогаш настојувал да ги утврди и објасни проблемите на континуитетот на преминот од протоисторијата во антиката.

Посебна целина прават трудовите во кои се разгледува грчкиот свет на источнојадранскиот простор и неговиот однос према Илирите. Тука се вбројува интерпретацијата на псефизмата од Лумбарда како документ за грчката колонијација на јадранскиот брег, откривајќи нови делови, пружа уверлива интерпретација и датирање врз основа на што формирањето на населбата се прикажува во ново светло.

Во научната дејност се истакнува и сферата на проучувањата на романизацијата на пражителите, следена преку ономастиката, писменоста и епихорските култови. Со тие студии пластично е прикажана автохтоната резистенција кон романизацијата, особено во сферата на духовната култура.

Хронолошки на римската епоха се надоврзуваат неговите студии од ранохристијанската епоха, врзани за општи теми, како проучување на баптистериумите, страничните анекси, ранохристијанските натписи во Салона Пореч и на други локалитети на источниот јадрански брег.

Голем дел од својот работен век го посветува на проблемот на минатото на Салона. Ја проучува урбанистичката поставеност на овај мегалополис, епиграфските споменици, архитектурата, посебно ранохристијанската, така приклучувајќи се со своите студии кон познатите истражувачи на многусложена историја на Салона.

Проф. Д. Рендик-Миочевик беше личност со вистински човечки вредности. Неговите добродетели беа работливост, богатство на знаење, чувствителност, скромност, достоинство, кои не ги наметнуваше на другите, но зрачеа длабоко со својата човечност. Со неговото заминување остава празнина која ќе се чувствува долго меѓу неговите ученици и пријатели. Почива на Ловринац кај Сплит, наспроти Брач на неговите претци, меѓу морето, островите и Салона кои ги проучуваше целиот свој живот. *Requiescat in pace!*

27.X 1993